

Aan de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Datum: 22 september 2021

Betreft: Eerste bevindingen speciaal gezant medische isotopen

Geachte staatssecretaris Blokhuis,

Toenmalig minister Van Ark heeft mij gevraagd om als speciaal gezant in Europa te onderzoeken welke samenwerkings- en financieringsmogelijkheden er in Europa zijn op het gebied van medische isotopen en specifiek voor het Pallas-project. Graag informeer ik u over mijn eerste bevindingen. Hierbij zal ik ook toelichten welke stappen ik de komende periode tot het einde van dit jaar zal zetten in Europa om tot een beter beeld te komen van de samenwerkings- en financieringsmogelijkheden ten behoeve van de voorzieningszekerheid van medische isotopen en de ontwikkeling van nieuwe kankertherapieën. De resultaten hiervan kunnen worden gebruikt ter voorbereiding van de besluitvorming begin 2022 over het Pallas-project.

De periode sinds mijn aantreden in juli heb ik voornamelijk benut om een goed beeld te krijgen van de verschillende partijen die een rol spelen in de leveringsketen van medische isotopen en van het belang van medische isotopen voor de patiënt. Ik heb daarvoor gesproken met diverse experts (zoals onderzoekers en artsen) en organisaties en instellingen die actief zijn in het Europese circuit. In die gesprekken werd het belang van medische isotopen voor de patiënt bevestigd, met name vanwege de hoge verwachtingen die experts hebben van medische isotopen voor de ontwikkeling van nieuwe (kanker)therapieën, een belangrijke doelstelling van het Europe's Beating Cancer Plan. De partijen onderschrijven het beeld van nut en noodzaak van een nieuwe Europese reactor en het Pallas-project wordt om die reden dan ook verwelkomd. Niet alleen vanwege de productiecapaciteit die nodig is voor de Europese toekomstige voorzieningszekerheid, maar ook vanwege het behoud van de hoogwaardige kennisinfrastructuur in Petten e.o. voor het onderzoek naar en de ontwikkeling van nieuwe (kanker)therapieën.

De afgelopen weken heb ik in Brussel gesproken met de Directeurs-Generaal (of hun plaatsvervaarders) bij de Europese Commissie die verantwoordelijk zijn voor het dossier medische isotopen of belangrijke raakvlakken met dit onderwerp hebben. Het gaat om de DG's Volksgezondheid, Energie, Onderzoek & Innovatie en het Gemeenschappelijk onderzoekscentrum van de Commissie (JRC). In al deze gesprekken werd nut en noodzaak van een nieuwe reactor in Europa onderschreven, vanwege de verouderde Europese productiecapaciteit en de toenemende vraag naar met name therapeutische isotopen. De Europese Commissie ziet Pallas als het meest gevorderde initiatief om voorzieningszekerheid in Europa te kunnen waarborgen.

Aandachtspunten

In de gesprekken die ik heb gevoerd kwamen ook een aantal aandachtspunten naar voren die ik hieronder graag nader toelicht. Kortgezegd komt het erop neer dat - aangezien er nog geen definitief besluit genomen is over de voortgang van het Pallas-project - het naar mijn verwachting uitdagend zal worden om concrete afspraken te maken over Europese samenwerking en een eventuele financiële bijdrage vanuit Europa. De Europese Commissie, Europese Investeringsbank en EU-lidstaten zullen willen weten wat het commitment van de Nederlandse overheid is bij het project en welke bijdrage Nederland zelf - onder voorwaarden - bereid is te leveren aan het project. Concreet kan daarbij gedacht worden aan het inzetten van het EU Herstelfonds (EU Recovery and Resilience Facility), zoals andere landen dat ook doen voor vergelijkbare projecten, of een vorm van garantstelling door de Staat. In de gesprekken die ik heb gevoerd met de Europese Commissie werd Nederlandse inzet van RRF-middelen voor het Pallas-project expliciet aangemoedigd, juist vanwege het medisch belang voor Europa. Bovendien is duidelijk gemaakt dat andere Europese financieringsinstrumenten niet geschikt zijn voor de financiering van het project. Met inzet van RRF-middelen zal Nederland commitment tonen voor het Pallas-project, hetgeen op een positieve manier kan bijdragen aan gesprekken met andere partijen, zoals de Europese Investeringsbank (EIB) en daarmee mogelijk aanvullende financiering.

Daarnaast is het voor de partijen die ik in Europa spreek van belang om te weten hoe de organisatievorm van Pallas eruit zal komen te zien en welke rol de Nederlandse overheid hierin zou willen spelen. Een belangrijke notie die ik mee kreeg in de gesprekken in Brussel is dat Nederland er goed aan zou doen om met Pallas te investeren in een duurzame kennisinfrastructuur waarin samengewerkt kan worden met andere EU-lidstaten en de Europese Commissie.

Ik ben mij ervan bewust dat het aan een nieuw kabinet is om te besluiten over Pallas dat daarin o.a. zal meewegen wat de bereidheid is van Europa om een financiële bijdrage te leveren. In Europa wordt andersom aan mij de vraag gesteld welke rol Nederland wil gaan spelen in het Pallas-project. Dit leidt in feite tot een situatie waarin de ene partij pas in beweging wil komen als er meer duidelijkheid wordt geboden door de andere partij, en andersom.

Vervolg

De komende periode tot het einde van het jaar wil ik gaan benutten om de samenwerkings- en financieringsmogelijkheden op Europees niveau verder te verkennen. Ik zal daarvoor (verder) spreken met de lidstaten, Europese Commissie, het Europees Parlement, de Europese Investeringsbank en belangenorganisaties, zoals patiënten- en artsenverenigingen. Mijn inzet is om in eerste instantie te focussen op de groep lidstaten die een belangrijke rol spelen in de leveringsketen van medische isotopen. Het kan dan gaan om de aanwezigheid (of te plannen bouw) van een onderzoeksreactor, verwerkingsfaciliteit, farmaceutische industrie of omdat het land veel ervaring opdoet met het doen van onderzoek naar nieuwe behandelingen met medische isotopen. Het gaat daarbij in de eerste plaats om Duitsland, Frankrijk, Polen, België en Tsjechië. Met deze groep landen zou bijvoorbeeld verkend kunnen worden of een betere coördinatie van de productiecapaciteit in Europa mogelijk is en of samengewerkt kan worden op het gebied van onderzoek naar de ontwikkeling van nieuwe behandelingen met medische isotopen. Tevens zou daarbij verkend kunnen worden of samen opgetrokken kan worden om Europese financiering van deze activiteiten te realiseren. Voorts zal ik met landen spreken die mogelijk een grote afhankelijkheid kennen van medische isotopen of groot belang hechten aan samenwerking op dit terrein en die bijvoorbeeld al nauwe banden met Petten kennen op onderzoeksgebied.

Ik houd u graag op de hoogte van de voortgang. Ik ben ook graag bereid één en ander toe te lichten aan de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport in de Tweede Kamer, mocht de Kamer dit op prijs stellen.

Hoogachtend,

Renée Jones-Bos

Speciaal gezant voor medische isotopen